

CENTRUM MEDYCZNE KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO



## **Program specjalizacji**

**W**

## **GINEKOLOGII ONKOLOGICZNEJ**

Program dla lekarzy posiadających specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty  
w położnictwie i ginekologii

Warszawa 2004

## **Program specjalizacji przygotował zespół ekspertów**

1. Prof. dr hab. med. Jan Kornafel - konsultant krajowy
2. Doc. dr hab. med. Mariusz Bidziński - przedstawiciel konsultanta krajowego
3. Prof. dr hab. med. Andrzej Karmowski - przedstawiciel konsultanta krajowego
4. Prof. dr hab. med. Marek Spaczyński - przedstawiciel konsultanta krajowego
5. Doc. dr hab. med. Zbigniew Kojs - przedstawiciel konsultanta krajowego
6. Prof. dr hab. med. Jan Zieliński - przedstawiciel Polskiego Towarzystwa  
Ginekologii Onkologicznej
7. Prof. dr hab. med. Romuald Dębski - przedstawiciel Centrum Medycznego  
Kształcenia Podyplomowego
8. Dr hab. med. Tomasz Soszka - przedstawiciel Naczelnej Rady Lekarskiej

## **1 - CELE STUDIÓW SPECJALIZACYJNYCH**

### **Definicja**

Specjalistów ginekologów-onkologów definiuje się jako specjalistów z dziedziny położnictwa i ginekologii, którzy po odbyciu odpowiedniego kształcenia prowadzonego według formalnego programu specjalizacji szczegółowej i po osiągnięciu szczególnej biegłości poświęcają na leczenie nowotworów kobiecych narządów płciowych (łącznie z piersią) przynajmniej połowę czasu pracy.

Posiadanie przez lekarza tej specjalizacji szczegółowej wskazuje na przebyte intensywne kształcenie, zdobyte doświadczenie i biegłość w rozpoznawaniu i leczeniu nowotworów kobiecych oraz obserwacji po terapii.

Musi on umieć dokładnie zbadać kobietę z ginekologicznymi zmianami nowotworowymi oraz ustalić i prowadzić leczenie odpowiednie dla niej. Powinien potrafić zorganizować i poprowadzić wielodyscyplinarny onkologiczny zespół lekarski oraz świadczyć usługi konsultacyjne dla lekarzy położników-ginekologów.

Specjalista ginekolog-onkolog powinien być przygotowany do operowania wszelkich nowotworów kobiecych, a także zmian nowotworowych przewodu pokarmowego i dróg moczowych, wywołanych przez nowotwór ginekologiczny (jeśli to konieczne, z udziałem lekarzy innych specjalności).

Specjalista ginekolog-onkolog powinien posiadać umiejętność prowadzenia systemowego leczenia nowotworów kobiecych narządów płciowych (łącznie z nowotworami piersi).

### **Cele edukacyjne**

Doskonalenie wiedzy, umiejętności praktycznych i cech osobowości umożliwiających skuteczniejsze działania w zakresie sprawowania opieki zdrowotnej i dalszego kształcenia siebie i innych pracowników ochrony zdrowia w dziedzinie profilaktyki, rozpoznawania i leczenia nowotworów kobiecych narządów płciowych. Przyjęcie głównej odpowiedzialności za konsultacje, kształcenie, badania naukowe i audyt w dziedzinie ginekologii onkologicznej na obszarze działania.

### **Cele szczegółowe (uzyskane kompetencje)**

Lekarz po ukończeniu studiów specjalizacyjnych i otrzymaniu tytułu specjalisty w dziedzinie ginekologii onkologicznej uzyska szczególne kwalifikacje uprawniające do:

- samodzielnego rozpoznania nowotworów (złośliwych i łagodnych) oraz leczenia chirurgicznego chorych na nowotwory kobiecych narządów płciowych, stosowanego jako metoda wyłączna lub w skojarzeniu z innymi metodami leczenia onkologicznego jak onkologia kliniczna (chemioterapia) i radioterapia;
- orzekania o potrzebie rehabilitacji leczniczej, niezdolności do pracy zarobkowej, uszczerbku na zdrowiu oraz niepełnosprawności z powodu rozpoznanych i leczonych chorób nowotworowych kobiecych narządów płciowych;
- przygotowania specjalistycznych opinii, zaświadczeń i wniosków dotyczących leczonych chorych;
- udzielania konsultacji lekarskich w dziedzinie ginekologii onkologicznej lekarzom innych specjalności;
- prowadzenia czynności konsultacyjnych w zakresie ginekologii onkologicznej na zlecenie konsultanta krajowego;
- prowadzenia promocji zdrowia i zapobiegania chorobom nowotworowym;
- prowadzenia samodzielnej pracy w ambulatorium, oddziale lub klinice zajmującej się leczeniem chorych na nowotwory kobiecych narządów płciowych;
- kierowania specjalizacją w dziedzinie ginekologii onkologicznej;
- objęcia stanowiska kierownika (ordynatora) oddziału ginekologii onkologicznej;
- prowadzenia kształcenia przed- i podyplomowe w dziedzinie ginekologii onkologicznej;
- nadzorowania doskonalenia zawodowego innych pracowników medycznych;
- kierowania eksperymentami medycznymi (badaniami klinicznymi i/lub doświadczalnymi) w dziedzinie ginekologii onkologicznej.

## **2 - WYMAGANA WIEDZA**

*Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu specjalizacji wykaże się niżej wymienioną wiedzą:*

### **1. Epidemiologia nowotworów**

- zachorowania i umieralność na nowotwory złośliwe w Polsce i innych krajach,
- struktura zachorowalności i umieralności,
- tendencje w zakresie wskaźników zachorowalności i umieralności na nowotwory złośliwe,
- wpływ czynników zewnętrznych i wewnętrznych na występowanie nowotworów złośliwych,
- zasady rejestracji nowotworów w Polsce,
- działania zapobiegawcze (pierwotna i wtórna profilaktyka nowotworów), badania przesiewowe (wskazania, sposób prowadzenia i ich znaczenie).

### **2. Podstawy molekularne i komórkowe nowotworów**

- znaczenie onkogenów i genów supresorowych w procesie powstawania nowotworów złośliwych,
- podstawy genetyki nowotworów (w tym znajomość mutacji warunkujących dziedziczne predyspozycje do rozwoju nowotworów),
- znaczenie zjawisk cyklu komórkowego w leczeniu nowotworów,

- patogeneza powstawania przerzutów i miejscowego szerszenia nowotworów,
- znaczenie heterogenności komórkowej w nowotworach,
- wpływ mechanizmów immunologicznych na powstawanie i leczenie nowotworów,
- rola czynników wzrostowych i hormonów w powstawaniu nowotworów,
- przewidywanie wrażliwości komórek nowotworowych na leczenie, zasady poradnictwa genetycznego.

### **3. Patologia nowotworów, ze szczególnym uwzględnieniem nowotworów kobiecych narządów płciowych**

- podstawy klasyfikacji i mianownictwa nowotworów,
- właściwości biologiczne nowotworów,
- znaczenie typu histologicznego, stopnia złośliwości i stopnia zróżnicowania nowotworów w procesie leczenia,
- wpływ czynników patomorfologicznych na rokowanie w nowotworach złośliwych,
- nowe czynniki patomorfologiczne o znaczeniu predykcyjnym i prognostycznym.

### **4. Zasady klinicznego postępowania onkologicznego**

- kwalifikacja do leczenia (ocena stanu ogólnego : skala Karnofsky'ego i skala Światowej Organizacji Zdrowia — ECOG/WHO); parametry biochemiczne / wydolności: badania 1-rzędowe — stan odżywienia, badania 2-rzędowe - układ krążenia i oddychania, badania 3-rzędowe — wątroba i nerki),
- współczesne metody rozpoznawania nowotworów w stadium przedinwazyjnym i inwazyjnym (badania radiologiczne, diagnostyka izotopowa, ultrasonografia, endoskopia, badania biochemiczne, markery surowicze),
- klasyfikacja anatomicznego zasięgu nowotworów ( TNM/pTNM, AJCC, FIGO)
- ustalanie planu leczenia z uwzględnieniem leczenia skojarzonego (neoadiuwantowe, indukcyjne, adiuwantowe, paliatywne, terminalne),
- ustalenie rokowania,
- monitorowanie efektów leczenia z uwzględnieniem wskaźników: ryzyko-korzyść i koszt-korzyść.

### **5. Zasady chirurgii onkologicznej**

- pojęcie operacyjności i resekcyjności,
- zastosowanie leczenia chirurgicznego w pierwotnym i skojarzonym leczeniu nowotworów złośliwych kobiecych narządów płciowych w zależności od klinicznego stopnia zaawansowania (FIGO),
- pojęcie anatomicznej i biologicznej możliwości prowadzenia leczenia chirurgicznego w oparciu o zasady chirurgii regionalnej (wycięcie guza z marginesem tkanek zdrowych, limfadenektomia regionalna, w miarę konieczności - częściowe/całkowite wycięcie narządów sąsiednich, resekcje blokowe),
- zastosowanie chirurgii w diagnostyce i monitorowaniu efektów leczenia nowotworów (laparotomia zwiadowcza, laparoscopia diagnostyczna, biopsja otwarta, badanie doraźne, paracenteza, śródoperacyjne pobieranie wycinków i popłuczyn z jam ciała),
- wskazania i przeciwwskazania do pierwotnego leczenia chirurgicznego o założeniu radykalnym i paliatywnym,
- wskazania do chirurgicznego leczenia zmian wtórnych (wznowy i przerzuty),
- wskazania do chirurgicznego leczenia oszczędzającego i sposoby kojarzenia z innymi metodami (chemioterapia, radioterapia w tym brachyterapia),

- wskazania do chirurgicznego leczenia o założeniu łagodzącym,
- zasady chirurgii rekonstrukcyjnej,
- zasady oceny wyników leczenia chirurgicznego oraz skojarzonego z udziałem leczenia chirurgicznego (w tym ocena jakości życia).

#### **6. Zagadnienia szczegółowe w odniesieniu do chirurgicznego leczenia nowotworów kobiecych narządów płciowych**

- zasady dobrej chirurgii raka jajnika, operacja cytoredukcyjna, chirurgia odroczonej, operacja sprawdzająca „second-look”, limfadenektomia, laparoscopia,
- zasady dobrej chirurgii raka szyjki macicy, operacja przez naciek nowotworowy, trachelektomia,
- zasady dobrej chirurgii raka trzonu macicy, limfadenektomia, laparoscopia,
- zasady dobrej chirurgii raka sromu, limfadenektomia, węzeł wartowniczy,
- zasady dobrej chirurgii raka piersi, operacje oszczędzające, węzeł wartowniczy.

#### **7. Podstawy leczenia promieniami (radioterapii)**

- podstawy teoretyczne (fizyczne i biologiczne) leczenia promieniami,
- właściwości różnych rodzajów promieniowania jonizującego,
- promienioczułość tkanek zdrowych i promieniowrażliwość oraz promieniouleczałość tkanek nowotworowych,
- wskazania i przeciwwskazania do stosowania leczenia promieniami jako jedynej metody leczenia,
- zasady kwalifikacji do leczenia skojarzonego z udziałem napromieniania (radioterapia przed-, śród- i pooperacyjna, chemio-radioterapia),
- zasady prowadzenia leczenia promieniami o założeniu radykalnym i paliatywnym,
- ocena działań niepożądanych leczenia promieniami (faza ostra i przewlekła) oraz skojarzonego i sposoby przeciwdziałania odczynom popromiennym,
- ocena wyników leczenia promieniami (w tym ocena jakości życia).

#### **8. Podstawy leczenia systemowego (chemioterapii)**

- podstawy biologiczne leczenia systemowego (chemioterapia, hormonoterapia, immunoterapia, metody biologiczne),
- właściwości farmakologiczne leków stosowanych w leczeniu nowotworów (podstawy farmakokinetyki i farmakodynamiki),
- mechanizmy działania i podział leków stosowanych w chemioterapii i hormonoterapii nowotworów złośliwych oraz w leczeniu wspomagającym,
- znajomość niepożądanych działań leków stosowanych w leczeniu nowotworów oraz sposobów zapobiegania im i leczenia (leczenie wspomagające ze szczególnym uwzględnieniem leczenia zakażeń, stosowania wzrostowych czynników krwiotwórczych, leczenia przeciwwymiotnego, stosowania leków hamujących osteolizę, leczenia powikłań metabolicznych, leczenia bólów, stosowania leków cytoprotekcyjnych),
- mechanizmy chemiooporności i metody ich zmniejszenia,
- podstawy chemioterapii doświadczalnej (zasady prowadzenia badań klinicznych, interpretacja wyników badań klinicznych),
- zasady prowadzenia systemowego leczenia przeciwnowotworowego (w tym chemioterapia loko-regionalna),
- ocena wyników przeciwnowotworowego leczenia systemowego (w tym ocena jakości życia).

**9. Podstawy intensywnej opieki medycznej u chorych na nowotwory:**

- zaburzenia hemostazy (powikłania zakrzepowo-zatorowe; zespół rozsianego, śródnaczyniowego wykrzepiania),
- zaburzenia równowagi kwasowo-zasadowej i gospodarki wodno-elektrolitowej,
- zasady prowadzenia sztucznego odżywiania: poza- i dojelitowego,
- postępowanie z chorymi z towarzyszącą niewydolnością nerek i/lub wątroby,
- postępowanie z chorymi na towarzyszącą cukrzycę.

**10. Zasady postępowania wspomagającego u chorych na nowotwory:**

- leczenie zakażeń i powikłań septycznych (w tym znajomość zasad racjonalnej antybiotykoterapii),
- leczenie zaburzeń odżywiania (zasady sztucznego odżywiania pozajelitowego i dojelitowego),
- profilaktyka zakrzepów i zatorów oraz leczenie zaburzeń hemostazy,
- leczenie bólu,
- krwiolecznictwo (w tym wskazania do stosowania preparatów krwiopochodnych w onkologii, zasady leczenia preparatami krwiopochodnymi, autotransfuzja, powikłania po przetoczeniu preparatów krwiopochodnych),
- opieka stomijna,
- leczenie osłaniające (nudności).

**11. Podstawy rehabilitacji chorych na nowotwory**

- ogólne zasady i wskazania,
- rehabilitacja pooperacyjna.
- rehabilitacja po radioterapii.

**12. Zasady leczenia paliatywnego i opieki nad chorymi w terminalnym okresie choroby**

- metody kontroli bólów,
- metody kontroli innych dolegliwości w terminalnym okresie choroby,
- aspekty psychologiczne i podstawy psychoonkologii,
- organizacja opieki paliatywnej i hospicyjnej,
- zasady oceny jakości życia chorych na nowotwory ze szczególnym uwzględnieniem chorych leczonych chirurgicznie.

**13. Zasady organizacji walki z nowotworami w Polsce**

- organizacja i struktura placówek sieci onkologicznej,
- zasady współpracy między ośrodkami.

**14. Zasady prowadzenia klinicznych badań naukowych**

- zasady dobrej praktyki klinicznej,
- interpretacja wyników badań klinicznych,
- etyka badań klinicznych.

**15. Podstawy lekarskiego orzecznictwa w zakresie onkologii**

- orzekanie o czasowej i trwałej niezdolności do pracy.

**16. Promocja zdrowia, etyka lekarska i prawo medyczne:**

- znajomość organizacji i programów promocji zdrowia,
- znajomość zasad deontologii i etyki lekarskiej,
- przepisy dotyczące odpowiedzialności cywilnej i karnej lekarza.

### **3 - WYMAGANE UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNE**

*Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu specjalizacji wykaże się umiejętnościami:*

- zebrania wywiadu onkologicznego, w tym rodzinnego,
- wykonania diagnostycznego badania endoskopowego (hysteroskopia, cystoskopia, rektoskopia),
- pobierania materiału do badania cytologicznego oraz histopatologicznego,
- interpretacji badań radiologicznych, izotopowych, cytologicznych, histopatologicznych,
- ustalenia rozpoznania, klinicznego stopnia zaawansowania i rokowania dla poszczególnych jednostek onkologicznych,
- współpracy z patologiem, radioterapeutą i chemioterapeutą w procesie skojarzonego leczenia nowotworów,
- operowania z intencją wyleczenia lub paliatywnego nowotworów piersi kobiecych narządów płciowych,
- operowania przerzutów do węzłów chłonnych i wątroby,
- wykonania podstawowych operacji chirurgii rekonstrukcyjnej i zabiegów paliatywnych z udziałem elektrochirurgii i/lub krioterapii.

### **4 - WYMAGANE CECHY OSOBOWOŚCI**

*Oczekuje się, że lekarz specjalista cechować się będzie:*

- nienaganną postawą, moralną w życiu zawodowym i osobistym,
- umiejętnością organizowania własnego miejsca pracy i zdolnością do harmonijnej współpracy w zespole,
- zdolnością do samokontroli, otwartymi horyzontami myślowymi, rozwagą,
- dążnością do stałego doskonalenia wiedzy i umiejętności fachowych własnych i swoich współpracowników,
- motywacją do prowadzenia klinicznych badań naukowych.

## 5 - FORMY I METODY KSZTAŁCENIA

### A) Kursy specjalizacyjne obowiązkowe

**Uwaga:** Zaliczane będzie specjalizującym się lekarzom uczestniczenie tylko w tych kursach specjalizacyjnych, które uzyskały pozytywną opinię konsultanta krajowego i wpisane zostały na prowadzoną przez Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego (CMKP) listę kursów specjalizacyjnych i podmiotów prowadzących kursy objęte programem specjalizacji, podawaną corocznie do wiadomości specjalizujących się lekarzy na stronie internetowej CMKP: [www.cmkp.edu.pl](http://www.cmkp.edu.pl).

Lekarz może uczestniczyć w kursach specjalizacyjnych w czasie odbywania staży.

### 1. Kurs wprowadzający: „Wprowadzenie do specjalizacji w ginekologii onkologicznej”

#### *Zakres wiedzy*

Program kursu powinien obejmować następujące tematy:

- epidemiologia nowotworów,
- podstawy molekularne i genetyka nowotworów,
- wprowadzenie do przedmiotów klinicznych:
  - diagnostyka i stopniowanie nowotworów,
  - zasady chirurgii onkologicznej,
  - zasady radioterapii nowotworów,
  - zasady leczenia systemowego nowotworów (chemoterapia, hormonoterapia, immunoterapia),
  - zasady leczenia wspomagającego w onkologii,
- formalno-prawne zasady działalności lekarskiej,
- zasady etyki lekarskiej,
- podstawy farmakoekonomiki,
- znajomość zasad *Evidence-Based Medicine*.

**Proponowany czas trwania kursu:** 1 dzień (8 godzin).

Obowiązuje udział w kursie wprowadzającym w pierwszym roku kształcenia.

**Organizator kursu:** Polskie Towarzystwo Ginekologii Onkologicznej.

**Miejsce kursu:** w przeddzień dorocznego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Ginekologii Onkologicznej.

**Forma zaliczenia kursu:** kolokwium (test) z wiedzy objętej programem kursu zaliczane u kierownika kursu.

### 2. Kurs: „Patologia nowotworów”

#### *Zakres wiedzy*

Celem kursu powinno być przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- podstaw klasyfikacji i mianownictwa nowotworów,
- właściwości biologicznych nowotworów,
- znaczenia typu histologicznego, stopnia złośliwości i stopnia zróżnicowania

- nowotworów w procesie leczenia,
- wpływ czynników patomorfologicznych na rokowanie w nowotworach złośliwych,
  - nowych czynników patomorfologicznych o znaczeniu predykcyjnym i prognostycznym,
  - zasad współpracy patologa i klinicysty.

**Proponowany czas trwania kursu:** 5 dni (40 godzin zajęć).

**Organizator kursu:** Polskie Towarzystwo Patologów.

**Miejsce kursu:** Zakład Patologii Centrum Onkologii-Instytutu im. Marii Skłodowskiej — Curie w Warszawie.

**Forma zaliczenia kursu:** kolokwium z wiedzy objętej programem kursu zaliczane u kierownika kursu.

### **3. Kurs: „Podstawy molekularne i aspekty immunologiczne chorób nowotworowych”**

#### *Zakres wiedzy*

Celem kursu powinno być przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- molekularnych podstaw rozwoju nowotworów, znaczenia heterogenności komórkowej w nowotworach,
- znaczenia genów i zaangażowanych w rozwój nowotworów złośliwych, molekularnych i klinicznych aspektów rozwoju przerzutów
- nowotwory uwarunkowane rodzinnie,
- znaczenia mechanizmu cyklu komórkowego w rozwoju i leczeniu nowotworów,
- wpływu mechanizmów immunologicznych na powstawanie i leczenie nowotworów,
- roli czynników wzrostowych i hormonów w powstawaniu nowotworów,
- przewidywanie wrażliwości komórek nowotworowych na leczenie, mechanizmów lekooporności,
- zasad poradnictwa genetycznego,
- biomarkerów jako czynników prognostycznych i predykcyjnych w chorobie nowotworowej,
- molekularnej epidemiologii i immunopatologii raka piersi, implikacji klinicznych.

**Proponowany czas trwania kursu:** 2 dni (16 godzin zajęć).

**Organizator kursu:** Akademia Medyczna we Wrocławiu.

**Miejsce kursu:** Katedra Immunologii Nowotworów Akademii Medycznej we Wrocławiu.

**Forma zaliczenia kursu:** kolokwium z wiedzy objętej programem kursu zaliczane u kierownika kursu.

### **4. Kurs: „Diagnostyka obrazowa nowotworów kobiecych”**

#### *Zakres wiedzy*

Celem kursu powinno być przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- możliwości, roli i miejsca badań obrazowych w diagnostyce, stopniowaniu i monitorowaniu efektów leczenia nowotworów kobiecych narządów płciowych,
- wybranych zagadnień diagnostyki obrazowej:
  - nowotworów piersi,

- nowotworów układu pokarmowego,
- zmian nowotworowych tkanek miękkich i kości

**Proponowany czas trwania kursu:** 5 dni (30 godzin zajęć)

**Organizator kursu:** Akademia Medyczna w Poznaniu

**Miejsce kursu:** Katedra Ginekologii i Położnictwa Akademii Medycznej w Poznaniu

**Forma zaliczenia kursu:** kolokwium z wiedzy objętej programem kursu zaliczane u kierownika kursu.

## **5. Kurs: „Podstawy radioterapii nowotworów”**

### ***Zakres wiedzy***

Celem kursu powinno być przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- podstaw fizyki promieniowania jonizującego i radiobiologii;
- kwalifikacji do radioterapii i jej miejsca w sekwencji leczenia skojarzonego;
- zasad radykalnej i paliatywnej teleradioterapii i brachyterapii LDR, MDR i HDR;
- procedur kontroli jakości w radioterapii;
- ochrony radiologicznej;
- powikłań radioterapii, wczesnych i późnych odczynów popromiennych.

**Proponowany czas trwania kursu:** 5 dni (30 godzin zajęć)

**Organizator kursu:** Centrum Onkologii – Instytut im. M.Skłodowskiej-Curie, Oddział w Krakowie

**Miejsce kursu:** Klinika Ginekologii Onkologicznej Instytutu Onkologii, Oddział w Krakowie

**Forma zaliczenia kursu:** kolokwium z wiedzy objętej programem kursu zaliczane u kierownika kursu

## **6. Kurs: „Podstawy intensywnej terapii i leczenia wspomagającego.**

### ***Zakres wiedzy***

Celem kursu powinno być przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- zaburzeń hemostazy (powikłania zakrzepowo-zatorowe, zespół rozsianego wykrzepiania śródnaczyniowego),
- zaburzenia równowagi kwasowo-zasadowej i gospodarki wodno-elektrolitowej,
- postępowanie z chorymi z towarzyszącą niewydolnością nerek i/lub wątroby,
- postępowanie z chorymi na towarzyszącą cukrzycę.
- leczenie zakażeń i powikłań septycznych (w tym znajomość zasad racjonalnej antybiotykoterapii),
- leczenie zaburzeń odżywiania (zasady sztucznego odżywiania pozajelitowego i dojelitowego),
- krwiolecznictwo (w tym wskazania do stosowania preparatów krwiopochodnych w onkologii, zasady leczenia preparatami krwiopochodnymi, autotransfuzja, powikłania po przetoczeniu preparatów krwiopochodnych),
- opieka stomijna,
- leczenie osłaniające (nudności).

**Proponowany czas trwania kursu:** 12 dni (60 godzin zajęć)

**Organizator kursu:** Akademia Medyczna we Wrocławiu

**Miejsce kursu:** Katedra i Klinika Anestezjologii i Intensywnej Terapii Akademii Medycznej we Wrocławiu

**Forma zaliczenia kursu:** kolokwium z wiedzy objętej programem kursu zaliczane u kierownika kursu.

## **7. Kurs: "Zasady leczenia paliatywnego oraz opieki nad chorymi w terminalnym okresie choroby".**

### ***Zakres wiedzy***

Celem kursu jest podsumowanie aktualnego stanu wiedzy w następujących dziedzinach:

- metody kontroli bólów,
- metody kontroli innych dolegliwości w terminalnym okresie choroby,
- aspekty psychologiczne i podstawy psychoonkologii,
- organizacja opieki paliatywnej i hospicyjnej,
- zasady oceny jakości życia chorych na nowotwory ze szczególnym uwzględnieniem chorych leczonych chirurgicznie.

**Proponowany czas trwania kursu:** 5 dni (30 godzin zajęć).

**Miejsce kursu:** Katedra i Klinika Anestezjologii i Intensywnej Terapii Akademii Medycznej we Wrocławiu.

**Forma zaliczenia kursu:** kolokwium z wiedzy objętej programem kursu zaliczane u kierownika kursu.

## **8. Kurs: „Zdrowie publiczne”**

### ***Cel kursu***

Podstawowym celem kursu jest zaznajomienie lekarzy, specjalizujących się w każdej specjalności, z wybranymi problemami zdrowia publicznego, niezbędnymi dla zrozumienia kompleksowych działań na rzecz zdrowia; uwarunkowań skutecznego i efektywnego funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej oraz roli lekarza w zaspokajaniu indywidualnych oraz zbiorowych potrzeb zdrowotnych.

### ***Zakres wiedzy***

Przedstawione poniżej zagadnienia mają charakter uniwersalny, a więc powinni zapoznać się z nimi wszyscy lekarze podejmujący specjalizację niezależnie od dziedziny specjalizacji.

1. Geneza, filozofia, przedmiot i zakres zdrowia publicznego jako dyscypliny naukowej i działalności praktycznej na rzecz zdrowia ludności.
2. Zdrowie jako dobro: publiczne i prywatne; miejsce zdrowia w systemie wartości. Rola i miejsce państwa w działaniach na rzecz zdrowia; zdrowie a gospodarka rynkowa. Społeczna odpowiedzialność lekarza za zdrowie obywateli. Znaczenie wielosektorowego i multidyscyplinarnego podejścia do ochrony zdrowia.
3. Systemy ochrony zdrowia na świecie; ich główne cechy; zasady funkcjonowania i finansowania. Procesy transformacji systemów; ich przyczyny i cele zmian.
4. Ochrona zdrowia w Unii Europejskiej; priorytety w zakresie zdrowia publicznego.

5. Globalizacja – główne procesy przemian i wynikające stąd wyzwania i zagrożenia dla zdrowia populacji.
6. Epidemiologia jako podstawowe narzędzie zdrowia publicznego, filozofia, przedmiot, cele i zadania w działaniach na rzecz zdrowia. Metodyka badań epidemiologicznych.
7. Współczesne problemy zdrowotne ludności Polski.
8. Determinanty zdrowia. Metody diagnozowania sytuacji zdrowotnej oraz określenia potrzeb zdrowotnych ludności. Procesy transformacji demograficznej i epidemiologicznej; nowe zagrożenia i wyzwania dla zdrowia publicznego.
9. Organizacja opieki zdrowotnej w Polsce; podstawowe regulacje prawne funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej; ubezpieczenie w Narodowym Funduszu Zdrowia. Podstawy prawne działania, rola, organizacja i funkcje Państwowej Inspekcji Sanitarnej.
10. Dylematy prawne i moralne współczesnej medycyny i zawodu lekarza. Konflikty wartości w podejmowaniu decyzji lekarskich. Bioetyka - filozofia moralna współczesnej Medycyny. Europejska Konwencja Bioetyczna.
11. Prawa pacjenta i powinności służby zdrowia – regulacje prawne i deontologiczne. Autonomia pacjenta – dylematy prawne i moralne.
12. Kryteria legalności i poprawności etycznej eksperymentu w medycynie. Etyczne, prawne i społeczne problemy transplantacji narządów.
13. Odpowiedzialność zawodowa w służbie zdrowia, zakres jej odpowiedzialności i mechanizmy jej egzekwowania.
14. Odpowiedzialność karna, cywilna i pracownicza w służbie zdrowia.
15. Promocja zdrowia; pojęcia podstawowe; zakres działań. Organizacja promocji zdrowia w Polsce i na świecie.
16. Psychospołeczne problemy zdrowia i choroby oraz korzystania ze świadczeń zdrowotnych; zachowania zdrowotne.
17. Metody stosowane w promocji zdrowia ze szczególnym uwzględnieniem działań zapobiegawczych i promocyjnych specyficznych dla poszczególnych specjalności medycznych; terminologia, modele teoretyczne i ocena ich skuteczności. Badania socjomedyczne – ich zastosowanie w ocenie potrzeb zdrowotnych i zachowań w systemie opieki zdrowotnej. Narodowy Program Zdrowia.
18. Specyfika działań promocji zdrowia w danej podstawowej dziedzinie medycyny.
19. Orzecznictwo lekarskie jako element działań na rzecz zdrowia i poczucie bezpieczeństwa zdrowotnego ludności.
20. Ekonomia zdrowia; jej zakres i znaczenie. Źródła i sposoby finansowania opieki zdrowotnej. Ekonomiczna ocena świadczeń zdrowotnych.
21. Farmakoekonomika; jej zakres i znaczenie; rola analiz farmakoekonomicznych w gospodarce lekiem. Ocena technologii medycznych oraz działań na rzecz zdrowia opartych na wiarygodnych i aktualnych danych (Evidence based medicine).
22. Seminarium końcowe stanowiące między innymi ocenę pracy własnej kursantów.

**Czas trwania kursu:** 60 godzin.

**Forma zaliczenia kursu:** seminarium końcowe i kolokwium zaliczające.

**Miejsce kursu:** do prowadzenia kursu uprawnione są jednostki organizacyjne, które zostały pozytywnie zaopiniowane przez konsultanta krajowego w zakresie zdrowia publicznego i wpisane na prowadzoną przez CMKP listę kursów specjalizacyjnych organizowanych

przez uprawnione do tego podmioty, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 6 sierpnia 2001 roku w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy stomatologów.

## **10. Kurs podsumowujący (atestacyjny): „Ginekologia onkologiczna”**

### ***Zakres wiedzy***

Celem kursu jest podsumowanie aktualnego stanu wiedzy w następujących dziedzinach:

- epidemiologia i profilaktyka nowotworów (bieżące wskaźniki epidemiologiczne i trendy czasowe, aktualne zasady zapobiegania nowotworom),
- znaczenie badań molekularnych w procesie diagnostyczno-terapeutycznym nowotworów,
- współczesne metody diagnostyki patomorfologicznej (czynniki prognostyczne),
- współczesne metody radiodiagnostyki nowotworów,
- obecny stan wiedzy na temat chirurgicznego leczenia nowotworów z uwzględnieniem leczenia skojarzonego nowotwory głowy i szyi, układu pokarmowego, układu chłonnego, płuc i ściany klatki piersiowej, nowotwory układu moczowo-płciowego, nowotworów narządu rodno, nowotworów tkanek miękkich i kości, nowotworów piersi, nowotworów skóry, zasady chirurgii rekonstrukcyjnej.

**Proponowany czas trwania kursu:** 5 dni (40 godzin zajęć)

Lekarz uczestniczy w kursie w ostatnim roku kształcenia przed egzaminem państwowym

**Miejsce kursu:** placówka wskazana przez konsultanta krajowego

**Forma zaliczenia kursu:** obecność na wszystkich zajęciach

## **B) Kursy specjalizacyjne zalecane**

Do wyboru zgodnie z potrzebami edukacyjnymi lekarza (**konieczne jest uczestniczenie w czterech z nich**).

### **1. Kurs: „Nowotwory szyjki macicy”**

#### ***Zakres wiedzy***

Celem kursu powinno być przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- epidemiologii,
- patogenezy
- diagnostyki obrazowej i patomorfologicznej,
- zasad leczenia chirurgicznego i skojarzonego,
- zasad obserwacji po leczeniu.

**Proponowany czas trwania kursu:** 3 dni (20 godzin zajęć)

**Miejsce kursu:** Centrum Onkologii - Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie, Oddział w Krakowie.

**Forma zaliczenia kursu:** kolokwium z wiedzy objętej programem kursu zaliczane u kierownika kursu

## **2. Kurs: „Nowotwory trzonu macicy”**

### ***Zakres wiedzy***

Celem kursu powinno być przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- epidemiologii,
- patogenezy,
- diagnostyki obrazowej i patomorfologicznej,
- zasad leczenia skojarzonego,
- zasad obserwacji po leczeniu.

**Proponowany czas trwania kursu:** 3 dni (20 godzin zajęć)

**Miejsce kursu:** Katedra Onkologii Akademii Medycznej we Wrocławiu.

**Forma zaliczenia kursu:** kolokwium z wiedzy objętej programem kursu zaliczane u kierownika kursu

## **3. Kurs: „Nowotwory jajnika”**

### ***Zakres wiedzy***

Celem kursu powinno być przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- epidemiologii,
- patogenezy,
- diagnostyki obrazowej i patomorfologicznej,
- zasad leczenia skojarzonego,
- zasad obserwacji po leczeniu.

**Proponowany czas trwania kursu:** 3 dni (20 godzin zajęć)

**Organizator kursu:** Akademia Medyczna w Poznaniu

**Miejsce kursu:** Katedra Onkologii Akademii Medycznej w Poznaniu.

**Forma zaliczenia kursu:** kolokwium z wiedzy objętej programem kursu zaliczane u kierownika kursu

## **4. Kurs: „Nowotwory sromu i pochwy”**

### ***Zakres wiedzy***

Celem kursu powinno być przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- epidemiologii,
- patogenezy i aspektów genetycznych,
- diagnostyki obrazowej i patomorfologicznej,
- zasad leczenia chirurgicznego i skojarzonego,
- zasad obserwacji po leczeniu.

**Proponowany czas trwania kursu:** 3 dni (20 godzin zajęć).

**Organizator kursu:** Centrum Onkologii – Instytut im. M. Skłodowskiej-Curie

**Miejsce kursu:** Klinika Nowotworów Złośliwych Narządów Płciowych Kobięcych

**Forma zaliczenia kursu:** kolokwium z wiedzy objętej programem kursu zaliczane u kierownika kursu

## **5. Kurs: „Ciężowa choroba trofoblastyczna”**

### ***Zakres wiedzy***

Celem kursu powinno być przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- epidemiologii,
- patogenezy i aspektów genetycznych,
- diagnostyki obrazowej i patomorfologicznej,
- zasad leczenia chirurgicznego i skojarzonego,
- zasad obserwacji po leczeniu.

**Proponowany czas trwania kursu:** 2 dni (14 godzin zajęć).

**Organizator kursu:** Akademia Medyczna w Poznaniu

**Miejsce kursu:** Katedra Ginekologii i Położnictwa Akademii Medycznej w Poznaniu

**Forma zaliczenia kursu:** kolokwium z wiedzy objętej programem kursu zaliczane u kierownika kursu

## **6. Kurs: „Nowotwory piersi”**

### ***Zakres wiedzy***

Celem kursu powinno być przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- epidemiologii,
- patogenezy,
- diagnostyki obrazowej i patomorfologicznej,
- zasad leczenia skojarzonego,
- zasad obserwacji po leczeniu.

**Proponowany czas trwania kursu:** 5 dni (35 godzin zajęć)

**Organizator kursu:** Polskie Towarzystwo Onkologii Klinicznej

**Miejsce kursu:** Klinika Nowotworów Piersi i Chirurgii Rekonstrukcyjnej Instytutu Onkologii

**Forma zaliczenia kursu:** kolokwium z wiedzy objętej programem kursu zaliczane u kierownika kursu

## **7. Kurs: „Endoskopia w ginekologii onkologicznej”**

### ***Zakres wiedzy***

Celem kursu powinno być przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- fizyki światła, podstaw operacji laserowych – oddziaływania światła na tkanki
- instrumentarium operacji endoskopowych
- wskazań i technik laparoskopowego usunięcia macicy i przydatków
- roli i miejsca operacji laparoskopowych u chorych na nowotwory złośliwe kobiecych narządów płciowych
- powikłań związanych z leczeniem laparoskopowym
- instrumentarium, wskazań i techniki hysteroskopii

**Proponowany czas trwania kursu:** 3 dni (20 godzin zajęć).

**Organizator kursu:** Centrum Onkologii – Instytut im. M. Skłodowskiej-Curie

**Miejsce kursu:** Klinika Nowotworów Złośliwych Narządów Płciowych Kobietych

**Forma zaliczenia kursu:** kolokwium z wiedzy objętej programem kursu zaliczane u kierownika kursu

## **8. Kurs: „Kolposkopia”**

### *Zakres wiedzy*

Celem kursu powinno być przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- podstaw i techniki badania kolposkopowego
- prawidłowej strefy transformacji
- angiogenezy w neoplazji wewnątrz nabłonkowej
- L-GSIL i H-GSIL
- kolposkopowych cech płaskonabłonkowego i gruczołowego raka szyjki macicy
- kolposkopowych cech prawidłowego i patologicznego nabłonka pochwy
- kolposkopowego obrazu nienowotworowych, przedinwazyjnych i inwazyjnych zmian zlokalizowanych na sromie

**Proponowany czas trwania kursu:** 5 dni (35 godzin zajęć)

**Organizator kursu:** Collegium Medicum UJ w Krakowie

**Miejsce kursu:** Katedra Ginekologii i Położnictwa CM UJ

**Forma zaliczenia kursu:** kolokwium z wiedzy objętej programem kursu zaliczane u kierownika kursu.

## **9. Kurs: „Onkologia urologiczna”**

### *Zakres wiedzy*

Celem kursu powinno być przedstawienie aktualnych wiadomości na temat:

- epidemiologii, symptomatologii, diagnostyki, leczenia i obserwacji po leczeniu nowotworów układu moczowego u kobiet,
- zasad postępowania w operacyjnych uszkodzeniach układu moczowego,
- chirurgii wtórnych zmian nowotworowych cewki moczowej, pęcherza moczowego i moczowodów.

**Proponowany czas trwania kursu:** 2 dni (14 godzin zajęć).

**Organizator kursu:** Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego.

**Miejsce kursu:** Klinika Urologiczna Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego.

**Forma zaliczenia kursu:** kolokwium z wiedzy objętej programem kursu zaliczane u kierownika kursu.

## C) Staże kierunkowe

### 1. Podstawowy staż specjalizacyjny w ginekologii onkologicznej

#### *Program stażu*

#### **Zakres wiedzy teoretycznej**

#### *W trakcie stażu lekarz musi opanować niżej wymienioną wiedzę:*

- prawidłowe zebranie wywiadu chorobowego (w tym wywiad rodzinny),
- rozpoznawanie nowotworów w stadium przedinwazyjnym i inwazyjnym (badania kliniczne, rentgenodiagnostyka, endoskopia, diagnostyka izotopowa, ultrasonografia, diagnostyka hematologiczna, badania biochemiczne, markery surowicze),
- określenie klinicznego stopnia zaawansowania nowotworu,
- kwalifikacja do leczenia i ustalenie optymalnego planu leczenia (w tym leczenia skojarzonego) — umiejętność współpracy z radioterapeutą i onkologiem klinicznym (chemioterapeutą),
- leczenie chirurgiczne o założeniu radykalnym i paliatywnym stosowane samodzielnie lub w ramach leczenia skojarzonego,
- leczenie wspomagające ze szczególnym uwzględnieniem technik sztucznego odżywiania (pozajelitowe/dojelitowe), zasad racjonalnej antybiotykoterapii i profilaktyki lub leczenia powikłań zakrzepowo-zatorowych,
- analiza wyniku badania histopatologicznego (umiejętność współpracy z patologiem) i opracowane rokowania,
- ustalenie wskazań do leczenia uzupełniającego,
- monitorowanie efektów leczenia,
- prawidłowe prowadzenie dokumentacji medycznej dla celów codziennej praktyki klinicznej i badań naukowych,
- prezentacja przypadków klinicznych podczas interdyscyplinarnych posiedzeń klinicznych.

#### **Umiejętności praktyczne**

#### *W czasie stażu lekarz zobowiązany jest nauczyć się:*

- badania klinicznego,
- podstawowych zabiegów endoskopowych (kolposkopia, hysteroskopia, cystoskopia, rektoskopia),
- samodzielnej interpretacji zdjęć radiologicznych dla celów ustalenia planu leczenia,
- samodzielnej kwalifikacji do leczenia,
- samodzielnego ustalania planu badań diagnostycznych i stopniujących,
- samodzielnego ustalania wskazań do leczenia chirurgicznego i oceny ryzyka operacyjnego, a we współpracy z onkologiem klinicznym (chemioterapeutą i radioterapeutą ustalania planu leczenia skojarzonego,
- samodzielnego wykonywania zabiegów operacyjnych w ramach wykazu i liczby operacji, które lekarz specjalizujący się powinien samodzielnie wykonać lub asystowanie do innych procedur chirurgicznych,
- samodzielnego prowadzenia chorych po operacji,
- badań kontrolnych w ramach monitorowania efektów leczenia,
- umiejętności wykonania biopsji aspiracyjnej cienkoigłowej węzła chłonno-guzowego, guza

piersi, guzów powłok, paracentezy, punkcji odbarczającej jamy brzusznej z założeniem drenażu, pobrania wycinków diagnostycznych do badania histopatologicznego i materiału do badania cytologicznego,

- umiejętności kaniulacji żył obwodowych i centralnych.

***W czasie stażu specjalizujący się lekarz powinien uczestniczyć (asystować) w następujących zabiegach (wymagania minimalne):***

- wycięcie macicy z powodu nowotworu,
- wycięcie jajników z powodu nowotworu,
- wycięcie sromu z powodu nowotworu,
- usunięcie węzłów chłonnych pozaotrzewnowych,
- wycięcie guza pozaotrzewnowego,
- usunięcie węzłów chłonnych pachwinowych i biodrowych,
- biopsja węzła chłonnego (w tym węzła wartowniczego),

***Czas trwania stażu: 18 miesięcy*** w klinice lub oddziale ginekologii onkologicznej oraz 2 miesiące w przychodni - poradni ginekologii onkologicznej (łącznie 20 miesięcy).

***Miejsce stażu:*** w akredytowanej klinice lub oddziale ginekologii onkologicznej oraz w przychodni — poradni ginekologii onkologicznej.

***Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):***

- a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu
- b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi i/lub procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonaniu.
- c) w celu umożliwienia oceny kształcenia, lekarz powinien prowadzić dziennik przypadków, które omawiane będą podczas oceny. Proponowane minimum danych: dane pacjenta (bez nazwiska), data zabiegu; nr książki operacyjnej; lekarz operujący, pierwsza i druga asysta; nowotwór i jego zaawansowanie; rodzaj zabiegu, powikłania, cechy szczególne.

## **2. Staż kierunkowy w nowotworach piersi**

### ***Program stażu***

#### **Zakres wiedzy teoretycznej**

***W trakcie stażu lekarz musi opanować niżej wymienioną wiedzę:***

- diagnostyka, kwalifikacja do leczenia, stopniowanie i ustalenie optymalnego planu leczenia w nowotworach piersi
- wskazania do leczenia skojarzonego nowotworów piersi
- wskazania do pierwotnego leczenia chirurgicznego nowotworów piersi o założeniu radykalnym
- zasady chirurgii oszczędzającej i rekonstrukcyjnej w nowotworach piersi
- zasady rehabilitacji pooperacyjnej po leczeniu nowotworów piersi
- oceny wyników leczenia chirurgicznego i skojarzonego nowotworów piersi

#### **Umiejętności praktyczne**

***W trakcie stażu a lekarz zobowiązany jest nauczyć się:***

- wykonywać biopsję aspiracyjną cienkoigłową (BAC) guzów piersi,

- wykonywać amputację piersi sposobem Pateya,
- wykonywać zabiegi oszczędzające w leczeniu nowotworów piersi.

**Czas trwania stażu: 4 miesiące**

**Miejsce stażu:** placówki wskazane przez konsultanta krajowego

**Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu):**

- a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu
- b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi i/lub procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonaniu

### 3. Staż kierunkowy w onkologii klinicznej

**Program stażu**

**Zakres wiedzy teoretycznej**

**W czasie stażu lekarz musi opanować niżej wymienioną wiedzę:**

- wskazania i przeciwwskazania do stosowania chemoterapii jako wyłącznej metody leczenia nowotworów oraz w skojarzeniu z radioterapią i chirurgią,
- rola i miejsce leczenia systemowego w protokole leczenia nowotworów (leczenie neo-adiuwantowe, indukcyjne, adiuwantowe, paliatywne),
- działania niepożądane chemioterapii i możliwości zapobiegania im oraz leczenia,
- ocena wyników leczenia chemioterapią,
- protokoły leczenia systemowego stosowane w terapii nowotworów kobiecych narządów płciowych,
- protokoły leczenia systemowego raka piersi,
- specyfiką badań klinicznych z udziałem chemioterapii (eksperymentalne programy leczenia).

**Czas trwania stażu: 6 miesięcy**

**Miejsce stażu:** placówki wskazane przez konsultanta krajowego

**Forma zaliczenia stażu:** kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem u kierownika stażu

### 4. Staż kierunkowy w nowotworach układu pokarmowego

**Program stażu**

**Zakres wiedzy teoretycznej**

**W trakcie stażu lekarz musi opanować niżej wymienioną wiedzę:**

- wskazania do leczenia skojarzonego nowotworów układu pokarmowego,
- wskazania do pierwotnego leczenia chirurgicznego nowotworów układu pokarmowego o założeniu radykalnym i paliatywnym,
- zasady optymalnej chirurgii onkologicznej (regionalnej: wycięcie + limfadenektomia) w nowotworach układu pokarmowego,
- zasady leczenia wspomagającego w nowotworach układu pokarmowego ze

szczególnym uwzględnieniem wskazań i technik sztucznego odżywiania, racjonalnej antybiotykoterapii i profilaktyki zakrzepowo-zatorowej,

### **Umiejętności praktyczne:**

***W czasie stażu lekarz zobowiązany jest nauczyć się:***

- pobierać materiał do badania cytologicznego i histopatologicznego z jamy brzusznej,
- wykonać obarczające nakłucie jamy otrzewnej (paracenteza),
- zasad optymalnego leczenia chirurgicznego nowotworów dolnego odcinka układu pokarmowego,
- prowadzić chorych po operacjach z powodu nowotworów układu pokarmowego,
- wykonać przetoki (stomie) odżywcze lub obarczające zewnętrzne,
- wykonać odcinkowa resekcję jelita cienkiego i/lub grubego z powodu nowotworu złośliwego,

***Czas trwania stażu: 3 miesiące***

***Miejsce stażu:*** kliniki/oddziały wskazane przez konsultanta krajowego

***Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu):***

- a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu
- b) sprawdzian z umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi i/lub procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonaniu

## **5. Staż kierunkowy w urologii onkologicznej**

### ***Program stażu***

#### **Zakres wiedzy teoretycznej**

***W trakcie stażu lekarz musi opanować niżej wymienioną wiedzę:***

- wskazania do leczenia skojarzonego nowotworów układu moczowego,
- wskazania do pierwotnego leczenia chirurgicznego nowotworów układu moczowego o założeniu radykalnym i paliatywnym,
- ocena wyników leczenia chirurgicznego i skojarzonego nowotworów układu moczowego.

#### **Umiejętności praktyczne**

***W trakcie stażu lekarz zobowiązany jest nauczyć się:***

- wykonać badanie cystoskopowe,
- zasad właściwego leczenia chirurgicznego w przypadku śródoperacyjnych uszkodzeń moczowodu i pęcherza moczowego,
- zasad optymalnego leczenia chirurgicznego nowotworów pęcherza moczowego.

***Czas trwania stażu: 1 miesiąc***

***Miejsce stażu:*** placówki wskazane przez konsultanta krajowego.

***Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu):***

- a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu
- b) sprawdzian umiejętności praktycznych – potwierdzenie, że lekarz wykonał

samodzielnie zabiegi i/lub procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonaniu

## 6. Staż kierunkowy w radioterapii

### *Program stażu*

#### **Zakres wiedzy teoretycznej**

*W czasie stażu lekarz musi opanować niżej wymienioną wiedzę:*

- wskazania i przeciwwskazania do stosowania radioterapii jako wyłącznej metody leczenia nowotworów oraz w skojarzeniu z onkologią kliniczną (chemioterapią) i chirurgią,
- zapoznanie się z rodzajami aparatury do radioterapii (w tym brachyterapii),
- zasady planowania leczenia w radioterapii (w tym brachyterapii),
- ocena działań niepożądanych radioterapii i metody zapobiegania im oraz leczenia,
- ocena wyników radioterapii.

**Czas trwania stażu: 2 miesiące**

**Miejsce stażu:** placówki wskazane przez konsultanta krajowego.

**Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):** kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu.

## **D) Kształcenie umiejętności wykonywania zabiegów i stosowania procedur medycznych**

*Wykaz i liczba operacji, które specjalizujący się lekarz powinien wykonać samodzielnie (pod nadzorem lub z asystą specjalisty)*

<b>Rodzaj operacji</b>	<b>Liczba</b>
1) Rozszerzone wycięcie macicy drogą brzuszną u chorych na raka szyjki macicy	10
2) Wycięcie macicy i przydatków z pobraniem wymazów otrzewnowych oraz samplowaniem węzłów chłonnych miednicznych i paraortalnych u chorych na raka trzonu macicy	20
3) Wycięcie macicy i przydatków u chorych na nowotwory złośliwe jajnika	20
4) Wycięcie sromu i węzłów pachwinowo-udowych u chorych na raka sromu	10
5) Amputacja piersi sposobem Patey'a	20
6) Wycięcie sieci większej	20
7) Wycięcie wyrostka robaczkowego	20
8) Odcinkowe resekcje jelita cienkiego	5
9) Odcinkowe resekcje jelita grubego (odjęcie odbytnicy)	10
10) Biopsja lub wycięcie brzeźnego przetrzutu do wątroby	2

Wymagana jest lista wykonanych operacji potwierdzona protokołami operacyjnymi podpisana przez kierownika specjalizacji.

## **E) Pełnienie dyżurów lekarskich**

Lekarz zobowiązany jest do pełnienia, co najmniej 3 dyżurów w miesiącu.

## **F) Formy samokształcenia**

### **Studiowanie piśmiennictwa**

Lekarz specjalizujący się zobowiązany jest do bieżącego korzystania z literatury fachowej.

### **Zalecane podręczniki:**

- Cancer — Principles and Practice of Oncology, De Vita V.T., Hellman S., Rosenberg S.A. (red.), 2000
- Zarys onkologii. Pawłega J. Wydawnictwo UJ, Kraków 2002
- Podręcznik onkologii klinicznej (Międzynarodowa Unia Przeciwrakowa), Pollock R.W. (red.), tłum Pawłega J. 2002 r.
- Onkologia- podręcznik dla studentów i lekarzy. Kordek R., Jassem J., Krzakowski M., Jeziorski A. (red.) Medical Press, Gdańsk 2003.
- Ginekologia onkologiczna. DiSaia PhJ, Creasman WT. Wyd. Czelej, Lublin 1999
- Onkologia ginekologiczna. Markowska J. (red.). Urban & Partner, Wrocław 2002.
- Rak sromu. Markowska J. (red.). Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2000
- Rak błony śluzowej trzonu macicy. Markowska (red.) Springer PWN, Warszawa 1998.
- Rak szyjki macicy. Markowska J. (red.) Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 1999.
- Rak jajnika. Markowska J. (red.) Springer PWN, 1997.
- Ginekologia Operacyjna. Shaw W. PZWL, Warszawa 1985.
- Operacje ginekologiczne metodą przezpochwową. Reiffenstuhel G Platzer W, Knapstein P-G. Urban & Partner, Wrocław 1996.
- Rozszerzone usunięcie macicy. Skręt A, Piela A. Dream Publishing Company. 1995
- Żywienie pozajelitowe i dojelitowe w chirurgii, Szczygieł B., Socha J. (red.)
- Atlas TNM Międzynarodowej Unii Przeciwrakowej (UICC) 1994
- Onkologia kliniczna. Krzakowski M. Wydawnictwo Medyczne *BORGIS*. Warszawa, 2001.
- Standardy leczenia systemowego nowotworów złośliwych u dorosłych w Polsce, Krzakowski M., Siedlecki P. (red.), Warszawa, 1999 r.
- Zarys chemioterapii nowotworów narządowych i układowych. Orzechowska – Juzwenko K. (red), Volumed,. Wrocław 2000

### **Zalecane czasopisma**

- Ginekologia Onkologiczna
- Nowotwory
- Ginekologia Polska
- Medycyna Praktyczna - Ginekologia
- Współczesna onkologia
- Onkologia Polska

### **Udział w seminariach i zjazdach**

Lekarz powinien brać czynny udział w zjazdach i/tub innych formach działalności Polskiego Towarzystwa Ginekologii Onkologicznej i innych towarzystw naukowych zajmujących się zagadnieniami diagnostyki i leczenia nowotworów. Do obowiązków specjalizującego się należy również udział w konsultacjach, obchodach lekarskich, interdyscyplinarnych posiedzeniach klinicznych, radiologicznych i patologicznych, a także posiedzeniach naukowych wskazanych przez kierownika specjalizacji (wygłoszenie 2-ch referatów podczas w/w posiedzeń i prezentacja dwóch przypadków podczas posiedzeń klinicznych).

### **Przygotowanie pracy pogładowej**

Specjalizujący się lekarz ma obowiązek przygotować przynajmniej jedną pracę pogładową, lub publikację w czasopiśmie naukowym.

## **6 - METODY OCENY WIEDZY I UMIĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH**

Program kształcenia i postępy biorącego udział w szkoleniu będą sprawdzane dwukrotnie, raz po pierwszym roku stażu i ponownie pod jego koniec. Lekarz specjalizujący się i jego kierownik specjalizacji mają obowiązek przedłożenia konsultantowi krajowemu corocznego raportu, a od szkolących się dodatkowo oczekuje się sporządzania notatek dotyczących rozwoju ich umiejętności oraz zdobytego doświadczenia.

### **a) Kolokwia**

- Kolokwia zaliczane a kierownika specjalizacji:
  - kolokwium z zakresu podstaw chirurgii onkologicznej,
  - kolokwium z podstaw radioterapii,
  - kolokwium z chemioterapii,
  - kolokwium z patomorfologii nowotworów,
  - kolokwium z epidemiologii,
  - kolokwium z organizacji walki z rakiem.
- Lekarz specjalizujący się zobowiązany jest do zaliczenia kolokwium na zakończenie każdego kursu specjalizacyjnego u kierownika kursu.
- Lekarz specjalizujący się zobowiązany jest do zaliczenia kolokwium na zakończenie każdego stażu kierunkowego u kierownika stażu.

### **b) Sprawdziany umiejętności praktycznych**

Lekarza specjalizującego się obowiązuje uczestniczenie lub wykonywanie procedur medycznych w czasie każdego stażu kierunkowego oraz sprawdziany praktyczne zaliczane przez kierownika stażu.

### **c) Ocena pracy pogładowej**

Kierownik specjalizacji ocenia przygotowaną i opublikowaną w piśmiennictwie medycznym przynajmniej jedną pracę pogładową lub opis przypadku.

## **7 - CZAS TRWANIA SPECJALIZACJI**

Czas trwania specjalizacji w ginekologii onkologicznej wynosi 36 miesięcy, łącznie z kursami, stażami i urlopami.

## **8 - PANSTWOWY EGZAMIN SPECJALIZACYJNY**

Studia specjalizacyjne w ginekologii onkologicznej kończą się państwowym egzaminem specjalizacyjnym złożonym z części teoretycznej i części praktycznej. Egzamin zdaje się w następującej kolejności:

- egzamin praktyczny polegający na wykonaniu operacji wyznaczonej przez kierownika specjalizacji.
- egzamin testowy - udzielenie odpowiedzi na pytania testowe wielorakiego wyboru z zakresu wymaganej wiedzy wymienionej w programie specjalizacji
- egzamin ustny: odpowiedź ustna na pytania problemowe z zakresu wymaganej wiedzy wymienionej w programie specjalizacji.

Egzamin testowy i ustny przeprowadzany jest przez krajową komisję egzaminacyjną działającą pod kierunkiem konsultanta krajowego.

## **9 - EWALUACJA PROGRAMU STUDIÓW SPECJALIZACYJNYCH**

Program studiów specjalizacyjnych będzie okresowo poddawany ewaluacji i w razie potrzeby modyfikowany przede wszystkim w związku z postępami wiedzy medycznej i koniecznością ciągłego doskonalenia procesu specjalizacji lekarskich - po zasięgnięciu opinii nadzoru specjalistycznego, samorządu lekarskiego, towarzystw naukowych, CMKP i Ministerstwa Zdrowia. Specjalizujący się lekarze oraz ich kierownicy specjalizacji zobowiązani są śledzić i uwzględniać zmiany programowe i odpowiednio korygować proces własnych studiów specjalizacyjnych. Aktualna, obowiązująca wszystkich specjalizujących się lekarzy wersja programu studiów specjalizacyjnych w ginekologii onkologicznej, dostępna jest na stronie Internetowej CMKP [www.cmkp.edu.pl](http://www.cmkp.edu.pl)